

re erectis, uno laico, altero Ecclesiastico, perpetua & æquè principalis unio fiat, quemadmodum recipitur in unione perpetua, quæ æquè principaliter fiat, Ecclesiarum. Quo verò casu unio per accessionem fiat, quo accidit, tanquam suppressum habeatur unà cum suis juribus & privilegiis, integris remanentibus juribus & privilegiis principalis. Quòd si pii quidam laici variis bonis locupletent, augeantve quocumque modo Hospitalale aliquod Ecclesiasticum, nisi aliud largitionum tempore legitime conventum fuerit, pristinam indolem suam Hospitalale retinebit, & perget tanquam Ecclesiasticum perpetuo recenseri. Similiter si laicum Hospitalale bonis ecclesiasticis subinde ditetur, omni ex parte suam qualitatem retinebit, nisi aliud largitionum tempore placitum dignoscatur. Mixta Hospitalia ratione finis, ad quem dirigantur, tunc dicentur, cum à laicis fundatoribus erecta fuerint non solum ad subsidium publicum indigentium, verum etiam ad quandam singularem religionis utilitatem vel incrementum, veluti Hospitalia illa, in quæ recipiendi sint inopes Catechumeni, qui eodem tempore ab inopia sublevantur, & opportunis documentis ad sacrum regenerationis lavacrum præparentur. Hujus generis Hospitalia, quemadmodum ratione bonorum, & eorundem administrationis sunt præcipue obnoxia laicis fundatoribus, & iis, qui à fundatoribus causam habent, sub auctoritate publicorum Magistratuum; ita ratione spiritualis finis, ad quem diriguntur, omnino obnoxia erunt Episcopis, ad quorum jurisdictionem pertinebit non solum curare, ut vera doctrina ibidem tradatur, ut animarum salus optimis subsidiis adjuvetur; verum etiam ut seligantur ad eundem finem idonei sacrorum administrari, qua tamen in re plurimum concedetur nominationibus fundatorum, & illorum, qui fundatoribus in eo jure successerint, eodem modo, quo plurimum conceditur in beneficiis Ecclesiasticis fundatoribus eorundem, causa

præsertim nominationum ac præsentationum.

Quæ loca in Hospitalibus potissimum subsunt Episcoporum auctoritati, sunt sacræ ædes, sive templa sacræ, & hierarchicis functionibus destinata. Harum sanè nomine non intelligo loca illa religiosa, ad quæ convenire solent pauperes in communi viventes causa orationis, aut instructionis privatæ, ubi scilicet sanctum Missæ sacrificium non celebratur, propterea quod sacerdotali prece nec consecrata fuerint, nec benedicta. Potius ista sunt privata oratoria, privati que instar familiarium conventus, qui iniuri possunt vel ejus unius auctoritate, qui Hospitalia legitime erexit, aut Hospitalibus præsidet, etiam si laicus sit, can. 33. de cons. dist. 1. Nomine sacrorum ædium proprie venit, aut Cappella interior intra muros Hospitalis constructa ad sancti Sacrificii celebrationem, aut quodcumque aliud templum etiam publice patens sub regimine seu ministerio illorum, qui in Hospitali præficiuntur. Hæ Ecclesiæ, vel altaria erigi nequeunt sine Episcopi auctoritate, à qua solum locorum sacrorum constitutiones pendunt juxta canonum seu priscorum seu recentium disciplinam, integris semper remanentibus reservationibus Pontificiis, ubi receptæ sunt, seu ratione privatarum Cappellarum, seu ratione custodiæ Sacræ Eucharistiæ. Quomodo distinguantur Ecclesiæ publicæ ab Ecclesiis privatis in Hospitalibus, facile, prout res incidit, deducetur ex generalibus Pragmaticorum principiis, quorum in conspectu publicæ habebuntur illæ, ad quas & universus populus jus habet conveniendi, & qui eisdem præsidet, jus habet populum convocandi, quod facile ex usu, præcipue autem ex situ Ecclesiæ, qua in publico, qua in privato loco dignoscitur, item ex numero, & qualitate campanarum, ac denique ex functionibus Ecclesiasticis fieri ibidem consuetis, investigando, an istæ ex iis sint, quæ tantum in publicis Ecclesiis

siis fieri solent, an ex iis, quæ fieri solent in Ecclesiis privatis. Episcopalis hæc jurisdictio in Ecclesiis Hospitalium, qua publicas, qua privatas, non solum sita est in benedictione vel dedicatione eorundem, sed etiam in ipsarum visitatione, cui locus erit, etiam si Hospitalale fuerit per se exemptum, nisi aliàs demonstratur, Ecclesias illas speciali etiam exemptione muniri; quum aliud omnino sit exemptio Hospitalis, aut bonorum ad Hospitalale pertinentium, & exemptio Ecclesiarum. Hinc Ecclesiastici administrari illis Ecclesiis addicendi, quoties titulo beneficii perpetui munus suum forent executuri, institutionem ab Ordinario petere debent, post præsentationem à fundatoribus, vel fundatorum successoribus factam; addicendi autem jus habebunt administrandi ea Sacramenta, quorum ministerium fuerit in fundationum tabulis concessum; aut tabulis fundationum deficientibus, arbitrio Ordinarii concedatur. Ast ubi sacri administrari qualitatem beneficiariorum non habeant, poterunt ipsi ea Sacramenta, aut res sacræ administrare, in quibus nec jurisdictio Ecclesiastica, nec officium Parochiale versatur, nisi aliqua ex his fiant, aut ex Episcopi concessionem, vel obtento ritè Pontificis Maximi privilegio, aut etiam ex consuetudine legitime præscripta, quæ facile privilegium imitatur. Hinc facile colligitur, generaliter non licere in his Ecclesiis cadavera pauperum uti in Hospitalia defunctorum sepelire, quod id hodie inter jura Parochialia recensetur. Sed de juribus Parochialibus inferius suo loco sermo erit. Tantum dicam in præsentia, quoniam aliquando contingit, ut Hospitalia quædam ab juribus Parochialibus ex singulari titulo eximantur, eo in casu decimas ab Hospitalibus persolvi Parochis non debere, seclusa consuetudine, aut alio quocumque justo titulo, propterea quòd decimæ ideo Parochis præstari soleant, quod Parochi curam gerant animarum, & ab iis, quibus à Parochis sacra administrantur.

Qui curam Hospitalium gerunt, re-

gimen suscipere solent aut ab Episcopis, aut à Protectoribus, aut à fundatoribus ipsis, eorumve heredibus pro qualitate Hospitalium eorundem, præsertim autem pro conditionibus in limine singularum fundationum adpositis. Aliquando etiam deputari solet congregatio selectarum personarum permanens ac perpetua, concessio eidem jure substituendi collegas collegis deficientibus. Quicumque his officiis addicatur, priusquam res Hospitalium administret, solet jurejurando fidem suam obstringere, spondens, se ritè, rectèque administraturum; cujus jurisjurandi formula varia est juxta locorum diversitatem, neque enim in jure communi quidquam generaliter in hac parte definitum invenio. Sunt administratores Hospitalium instar tutorum & curatorum, cum & ipsa Hospitalia minorum privilegio, uti dictum est superius, gaudeant, nisi quòd tutores, & curatores reddere solent rationes finita tutela, vel cura; at administratores Hospitalium plerumque Episcopo rationes reddere debent singulis annis, juxta Tridentinam Constitutionem in cap. 9. sess. 22. de Reform. Hinc est, administratores ipso alienare minimè posse bona immobilia, aut quæ immobilium jure censentur, aut quæ ad perpetuum pauperum usum sunt destinata, præter casum necessitatis, aut evidentis gravis utilitatis, tum verò solemnitatibus intervenientibus à lege præstitutis, observato semper discrimine inter laicalia, & Ecclesiastica Hospitalia, quemadmodum superius observandum fuit. Quòd si contingat, administratorem officio suo deesse, & sibi vindicare bona Hospitalis, vel in alias personas eadem transferre, subjacebit ipse pœnis in Tridentino Concilio præstitutis, etiam si ipse patronatu gaudeat, cap. 11. sess. 22. de Reform., quæ tamen pœnæ cum gravissima sint, locum tum demum meo judicio habebunt, cum dolus inerit, non culpa tantum, aut negligentia etiam lata, quo casu extra ordinem puniendus esset. Or-

dinarii arbitrio, modò suspensione, modò etiam depositione ab officio, prout facti vel negligentia qualitas postulaverint.

Sunt adhuc Hospitalia quaedam, quæ privilegiata dicuntur, & in quibus nonnulla obtinent singularia. Vix loquor heic de iis, quæ post sæculum Ecclesie sextum sublata fuerunt abs jurisdictione Episcoporum aut ex speciali privilegio, aut similibus juribus, scilicet consuetudine aut præscriptione, aut tabulis foundationum, de his enim jam superius multa tradita sunt. Tantùm adnotabo, in iis Hospitalibus, quorum gratia impetrata fuerunt exemptionis privilegia, nostris temporibus non ordinariam quidem, sed delegatam exerceri ab Episcopis jurisdictionem, Concilio Tridentino sess. 22. de Ref. cap. 8. & 9., quod tantùm locum habet, ubi privilegium concessum fuisset tantùm gratia Hospitalis; nam si etiam concessum esset gratia alicujus Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, cujus regimini, excluso Episcopo, Hospitalis subjectum fuisset, laudatæ Tridentinæ constitutiones hunc modum accipiunt, ut Episcopus cum eadem dignitate concurrat, id est, ut loquuntur Pragmatici, cumulativam, non privativam habeat potestatem. Item Concilii Tridentini decreta locum habent in iis tantùm privilegiis, quæ fuerant ante Concilium concessa, non quæ deinde legitimè impetrata fuissent, etiam auctoritate Episcoporum; non enim præsumitur, Concilium maximè sollicitum de tuenda, restaurandaque potestate Episcopali, hanc concedendarum exemptionum potestatem voluisse ab Episcopis demere, ob notas juris regulas, quæ docent, non debere in alicujus dispendium detorqueri, quæ ejusdem gratia constituta sunt. Quod de privilegio dicitur, id ipsum dicendum est de consuetudine ac præscriptione, adversus quas etiam Concilium Tridentinum delegatam facultatem Episcopis impertivit, dicto cap. 8. & 9., adeo ut etiam ibidem legatur, nullam adversus Episcopos suffragari exemp-

tis Hospitalibus posse immemorialem præscriptionem, quamquam ista titulus omnium optimus esse dicatur. Durum nimis fortè videbitur in hac postrema parte Tridentinum decretum; propterea ego censerem, tentari adhuc posse, Tridentinos Patres in ea tantùm mente fuisse, quoties ageretur de eo, qui exemptum Hospitale contenderet, mera & nuda immemoriali præscriptione innixus, non verò si præscriptio immemorialis allegaretur, tanquam adminiculum ad probandam exemptionem in tabulis foundationum expressè constitutam, aliàs autem, seclusa præscriptione, perspicua tabularum foundationum exhibitio, & ex exhibitio probatio fieri non posset; neque enim novum est, quædam directò, & per se non operari, quæ indirectè prosint.

Fuerunt exempta privilegiis singularibus abs jurisdictione Episcoporum Hospitalia plura adnexa Ordini alicui religioso, vel militari, vel monastico, eodem modo, quo exempta fuit militia, vel monasterium; qua in re omnis erit definienda controversia ex singularibus potissimum Ordinum eorundem statutis, & juribus, cùm ob eorundem varietatem certa, & generalis regula præstitui nequeat. Et quamquam Concilium Tridentinum valdè imminuerit Hospitalium exemptiones, nihil tamen in eo detractum fuit Hospitalibus hujus generis, dicto cap. 8. sess. 25. de Ref., in quibus propterea solus Regularis Prælati jurisdictionem exercebit, Clement. 2. §. *premissa* de relig. dom., quod observavit Cardinalis de Luca de Parochis disc. 23. num. 3. Itaque Prælati Regularis curam geret universam quasi Episcopalem non solum ratione habitæ administrationis bonorum, sed etiam visitationis seu Hospitalis, seu Ecclesie Hospitali adnexæ; item ratione habitæ Sacramentorum ibidem administrandorum pauperibus in Hospitali collectis, denique ratione sepulturarum, eamque ob rem cadavera pauperum ibidem demortuorum sine interventu aut licentia Parochi à Regulari-

ribus quasi Parochi officium gerentibus tumulabuntur.

Et quidem Hospitalia ista privilegiata hucusque commemorata, verè ac propriè privilegiata dici possunt. Nolim tamen, cum istis confunderentur duo alia Hospitalium genera, quæ aut exempta sunt ab Episcopali potestate ex lege in tabulis foundationum dicta, aut ex eo, quòd in supremorum Principum fidem recepta fuerint, dicunturque immediato Regum patrocinio frui. Etenim quamquam hæc privilegiata quodammodò dici possint, quia non sicuti cætera Episcopis subsunt, veriùs tamen meo iudicio privilegiata non sunt. Quod ut candidè aperteque explicetur, observandum est, olim, cùm primùm publicis legibus Episcoporum curæ commendata fuerunt Hospitalia in universum, jam tùm dici potuisse, publicas easdem leges non comprehendisse Hospitalia in immediatam supremorum Principum fidem collata, ac protectionem; neque Hospitalia, quibus singulares, & contrariæ dictæ fuissent ab ipsis Fundatoribus conditiones. Reverà publicæ illæ leges non expressam fecerunt de his Hospitalibus mentionem, quæ sanè fieri debuisset, si à legibus ipsis minimè exciperentur; deinde perpetuus usus legum optimus Interpret id apertissimè demonstravit. Hanc ob rem tutò adfirmari potest, non his Hospitalibus concessum fuisse privilegium, sed remansisse vetustissimam libertatem à potestate Episcoporum immunem; eam, inquam, libertatem, quæ Episcopalem recentius quæsitam tempore antevertit; ex quo proficiscitur, exemptiones hujus generis latiùs interpretari posse, proptereaquòd privilegiorum naturam non habeant.

Itaque in primis in Hospitalibus, quæ ex lege foundationis exempta sunt ab Episcopali jurisdictione, observandum est, Tridentinum Concilium expressè declarasse, istis exemptionibus se minimè derogare, sess. 22. de Reform. cap. 9.; quemadmodum etiam declaravit sacra

Concilii Congregatio apud Fagnanum in cap. 4. de relig. dom. num. 44. Et quamquam in eodem Concilio dicta sess. 22. cap. 8. nulla exceptio adpareat Hospitalium ex foundatione exemptorum, quod tamen deest in dicto cap. 8., supplementum est ex 9. subsequente, ubi expressa exceptio deprehenditur, quod jam observavit Cardinalis de Luca de jurisdic. disc. 95. num. 5. Hæc quidem generaliter vera sunt: at nihilominus puto Episcopos certis in causarum adjunctis posse hujus generis Hospitalia visitare; & primùm, si suboriretur suspicio conventuum celebratorum in Hospitali adversus sanam doctrinam fidei, aut morum; secundò, si evidenter publica ferente fama constaret, administratores perdere, & susdeque vertere bona ac jura Hospitalis, unde brevè verendum, ne istud corrueret, proptereaquòd præsumendum non est, voluntatem fundatoris curam Episcopalem excludentis ad hanc speciem extendi. Observatione quoque dignum est, ubi agitur de exemptione adjecta in tabulis foundationum, posse quidem istam effectum sortiri etiam non obtenta ab Episcopo facultate, si tantùm ad bonorum administrationem referatur, non verò si referatur ad administrationem Sacramentorum, aliaque Ecclesiastica officia, à quibus si fundator velit Hospitalis eximere, obtineat ab Episcopo facultatem necesse est, vel ea deficientem, singulare jus impetret à Sede Apostolica, quod & adnotavit Cardinalis de Luca de jurisdictione disc. 40.

Quod spectat Hospitalia ideo exempta abs jurisdictione Episcopali, quod collata sint in fidem immediatam, ac patrocinium Regum, nulla erit in eadem Episcoporum jurisdic. Non opus fuit in hac parte singularibus privilegiis. Nam cùm, uti initio diximus, generaliter in Hospitalibus ex concessione Principum obtinuerint Episcopi potestatem, non censentur Principes similem potestatem, concessisse in ea, quæ singulari tutelæ suæ, ac curæ reservaverunt: secus quid inter-

esset inter Hospitalia immediatè Regio patrociniò donata, & inter cœtera, quorum generaliter, & semper Regium patrociniò etiam est, quod ideo mediatum dicitur, quia non per se Principes, sed per alios regi eadem voluerunt? Si nihilominus quisquam investigare velit Canonum monumenta, alterum video de hac re apud veteres silentium, ac nunquam adparet de iurisdictione Episcoporum in ea Hospitalia exercenda. Unicum invenio testimonio Concilii Regiacini anni 850. can. 16., ubi sermo est de eisdem Hospitalibus, quorum respectu ita sanctio concepta est, ut liqueat, illa solius Regis cura, ac providentia dirigi. Id recentioribus sæculis declaravit Concilium Tridentinum in cap. 8. sess. 22. de Ref., ubi expressè traditur, à visitationibus Episcoporum immunita fore; & quamquam in cap. 9. sequente similiter non declaretur, immunita esse à reddendis rationibus apud Episcopum, id tamen tacitè subintelligitur, quasi exceptio facta in cap. 8. repetita credatur in cap. 9., quod est præcedentis capituli sequela, & appendix. Hinc passim Interpretes ista capita jungenda voluerunt, & alterum ex altero explicanda, quemadmodum normam præbuit Cardinalis de Luca de iurisdictione disc. 95. num. 5. Mentionem fecit Concilium Hospitalium, quæ sub Regum immediata protectione sunt. Ait in primis Regum, quo nomine designantur Supremi Principes, Regalium jure potiti, exclusis iis, qui Regalia majora non habent, quales sunt Vassalli Regum, ac Principum, Communitates, Universitates, & similia Corpora, cum non sit istorum æqualis, ac supremorum Principum ratio, uti notavit Fagnanus ad cap. 4. de religiosis. domib. num. 16. & 18. Deinde ait sub immediata protectione, cujus nomine apud nos veniunt Hospitalia, quæ Regis bonis erecta sunt, & præterea illa, in quorum erectione Regium patrociniò specialiter impetratum fuit, atque impetratum. Quòd si in controversiam deducatur, an Hospi-

tale immediatè Regali patrociniò subsit, an minus, refert Vanespen parte 2. juris Eccles. univ. tit. 37. cap. 2. num. 33. definitum fuisse à Romana Congregatione Concilii, quæstionem Episcopali iudicio dirimi; subjicit tamen, id tantum verum esse in ea specie, in qua incidenter contra Episcopum visitantem ea exceptio proponeretur, quod & notat Zippæus de jure novo, titulo de religiosis domibus.

Alia sunt religiosa loca, quæ proprie Hospitalia non dicuntur, sed aliis nominibus appellantur, ex. gr. Congregationes charitatis, pietatis, aut similibus, ideo instituta, non ut pauperibus in communi viventibus consulatur, sed ut pauperes, distributis vel clam, vel palam certis pro modo singulorum portionibus adjuventur; quod fit aut statis exhibitis eleemosynis, aut designatis dotibus, aut mutua ad certum tempus data pecunia, aut similibus. Horum locorum origo multo antiquior est origine Hospitalium. Etenim jam olim Romani veteres vetustioribus etiam sæculis in more habebant, ut panes publicè distribuerent certis Personarum generibus, qui quoniam è quibusdam gradibus dispensabatur, vulgò appellabatur panis gradilis, de quo mentio fit in tit. 17. lib. 14. Codicis Theodosiani, ad quem usum respiciens Prudentius de inopè vulgò ita scribebat:

Et quem panis alit gradibus dispensus ab altis.

Neque à vero aberraret, qui putaret, de iis, qui panis dispensando præerant, conceptam esse legem 18. §. 7. ff. de muner. & honor., ubi qui præsent panis, Episcopi nominantur. Atque ut prætermissam hæc publica pietatis opera ab Æthnicis hominibus instituta, quid aliud erant *Loculi*, quos Apostoli, ipse etiam Christus Dominus, habuisse leguntur, quid *Carbona* apud S. Cyprianum ad imitationem Sacerdotum Judæorum, quid *Arca* apud Tertullianum, & denique quid *Concha* apud Eliberitanos Antistites (quæcumque sit Eliberitani Concilii fides & auc-

auctoritas), nisi piæ quædam eleemosynæ pauperum usibus destinata? Hodie harum Congregationum duæ sunt species; quarum aliæ adnexæ sunt Xenodochiis, Monasteriis, Militiis, Collegiis, Confraternitatibus, cœterisque Corporibus: istas autem brevè dixero eandem naturam habere, iisdemque gaudere juribus ac privilegiis, quæ habent Xenodochia, Monasteria, Militiæ, Collegia, Confraternitates, & Corpora, quibus coherent: aliæ per se subsistunt sub regimine certarum Personarum ad id specialiter designatarum. Hæc sanè instar Hospitalium dividi pariter possunt, in ecclesiasticas, laicales, & mixtas, in privilegiatas, & non privilegiatas, eamque ob rem eadem regulæ, quæ pro Hospitalibus præjectæ superius fuerunt, facillè & istis Congregationibus pro singularum modo, & servata proportione accommodabuntur, ita ut nihil in hac parte singulare supersit adjiciendum.

Dicendum adhuc superest de Confraternitatibus laicorum, quarum nomine veniunt quædam laicorum collegia non quidem in communi viventium, sed identidem certum in locum, & certum in finem convenientium, piarum exercitationum causa instituta. Harum originem antiquissimam esse non dubito. Jam enim apud Romanos veteres vigebant illæ, quamquam apud illas gentes superstitionibus obrutas inanem tantum speciem religionis haberent. Extat inter fragmenta legum duodecim tabularum monumentum, quo de sodalitiis mentio fit, ita conceptum: *Sodales legem, quam volent, dum ne quid ex publica lege corrumpant, sibi ferunt.* Quamobrem cum legimus Ciceronem ita scribentem in libro de senectute: *Sodalitates, me quæstore, constituta sunt,* intelligemus, aut nova sodalitia tunc instituta fuisse, aut tunc fuisse restaurata, quæ jam pridem invaluerant, & ob injuriam temporum lapsa deprehenderentur. Marcianus in l. 1. ff. de colleg., & corpor. meminit sodalitiarum, quibus adscripti stipem mens-

truam conferebant, & semel in mense coibant, etiam religionis causa, quibus tamen indicebatur, ne quid facerent contra Senatusconsultum, quo illicita collegia arcantur. Et Cajus in l. ult. ff. eod. tit. legem laudatam duodecim tabularum altiùs repetit, refertque ad Solonis institutiones. Ulpianus quoque in l. 20. ff. de rebus dubiis refert, temporibus D. Marci auctoritate Senatus permissum fuisse, legata relinquere collegiis, dummodò talia essent, quibus coire liceret, seu, quod idem est, quæ auctoritate publica interveniente erecta fuissent. A gentibus ad Ecclesiam hujus generis institutiones traductæ sunt; nominabantur autem primis Ecclesiæ sæculis *Collectæ*, quasi ex collectis hominibus constitutæ, deinde sæculo octavo, & nono *Geldæ*, aliàs *Gildæ*, *Gildonia*, *Gildoma*, *Gildscyre* Theutonicis, & Saxonis nominibus, adeo ut propemodum ignoretur, quo primùm tempore invaluerint; unde colligitur, Apostolicam ipsam ætatem attingere. Reverà quicumque canones de iis mentionem fecerunt, ita compositi sunt, ut eisdem veluti jamdiu erectis certos modos imponant, abususque corrigant, ac sodales intra certos fines coërceant, non ut sodalitiarum erigendorum formam veluti rem novam decernant, uti liquet ex canone 15. Concilii Nannetensis, cui jungi potest can. 7. dist. 44., seu canon 35. de cons. dist. 5., item ex Hincmaro Rhemensi in Capitulis ad Presbyteros cap. 16., ex libro 5. Capitularium Francorum cap. 200., ex libro 1. legum Longobardarum tit. 18. cap. 7. Quemadmodum verò nihil à Collegiis istis prætextu pietatis statui potest, quod publicam turbet tranquillitatem, juxta laudata Romani juris principia, ita nihil definitur potest, quod legibus Divinis, aut Ecclesiasticis adversetur. Ad avertendas turbarum occasiones, jam caverunt prudentissimè Gallicani Antistites apud Montem Pessulanum convocati à Petro Beneventano Legato Apostolico anno 1214. canone 45., ut soda-

dalitia non erigerentur, nisi de voluntate dominorum locorum. Scribo ipsa Concilii ejusdem verba: Quia propter conjurationes, & conspirationes, quæ confratris vocantur in civitatibus, villis, & castris, quandoque multa discordia materia suscitatur, præsens Synodus sub anathematis interminatione constituit, ut in civitatibus, villis, & castris non fiant de cetero confratris, nisi de voluntate Dominorum locorum ipsorum, & Diæcesani Episcopi, propter urgentem necessitatem, & evidentem utilitatem id fiat. De his autem confratris, quæ hæcenus factæ sunt, & de quibus querelam audivimus, causa cognita, quod justum fuerit, faciemus. Obtinuit etiam, ut non aliter instituantur, quam si Diæcesani consensus & auctoritas intercedat, adeo ut Clemens VIII. in sua constitutione 115., quæ incipit *Quicumque*, salubriter sanxerit, etiam eos, qui ex privilegio Apostolicæ Sedis facultatem habent erigendi, aut adgregandi confraternitates, quales quandoque sunt vel archiconfraternitates jam erectæ, vel Prælati Regulares, nullo modo ad erectionem, aut adgregationem illarum devenire posse, nisi de consensu Ordinarii loci, & cum litteris ejus testimonialibus, quibus erigendæ, aut adgregandæ confraternitatis officia commendentur. Ad didit prudentissimus Pontifex ad evitanda confratrum dissidia, in una, eademque civitate, vel loco non nisi unam ejusdem instituti, seu tituli confraternitatem erigi posse; à qua tamen regula excipiuntur confraternitates Sacræ Eucharistiæ, aut Doctrinæ Christianæ, quæ in unaquaque Parochiali Ecclesia laudantur. Illud quoque olim constitutum scimus in laudato Concilio Nannetensi, & Francorum Principum Capitularibus, ne confratres ad statutorum executionem jurejurando obstringerentur, ne facilis perjuriis daretur occasio. Quod verò potissimum in hac re hodie observandum est, in eo consistit, ut à confratribus nihil spontè attingatur, quod vergat in juris aut Episcopalis, aut Parochialis detrimentum, nisi fortè singulari privile-

gio ab eo, qui concedendi potestatem habet, obtento, detractum alterutri juri deprehendatur. Quod ut in aperta luce collocetur, distinguendum est inter singulares confratrum Personas, item collegium ipsum, ac bona collegio adnexa: atque inter Ecclesias à confratribus erectas unâ cum bonis Ecclesiis eisdem assignatis (idem dicas de Altaribus), item Hospitalia, seu loca religiosa, quorum cura est confratribus demandata; adde opera pietatis pro confratrum institutionibus, vel moribus exercenda. Quoties agatur de singularibus confratrum personis, imò & de ipso confratrum collegio, aut etiam de bonis collegii, neque personæ singulares, neque collegium, neque bona collegii Ecclesiasticorum jure censentur, cum nullibi tanquam talia haberi præceptum sit; quamobrem privilegia, & jura personarum, collegiorum, bonorumve Ecclesiasticorum iis confratrum personis, collegiis, ac bonis collegiorum minimè adcommodantur, proptereaque & eadem fratrum collegia coram Magistratibus publicis conveniuntur, quod neque inficiatus est Marta de jurisdictione parte 4. centuria 2. casu 113. Id verum est, etiam si in erectione collegii intervenerit Ecclesiastici Superioris, quicumque iste dicatur, auctoritas; etenim hæc auctoritas in causa quidem est, ut collegium auctoritate etiam Ecclesiastica licitum & probatum intelligatur; non ut tanquam collegium verè Ecclesiasticum habeatur. Quod si agatur de Hospitalibus, locisque religiosis collegio adnexis, ea vigere debent, quæ superius generaliter de iisdem observata sunt. At respectu Ecclesiarum, ac bonorum Ecclesiis ipsis addictorum, item respectu piorum operum à confratribus exercendorum, præsertim in Ecclesia collegio assignata, nulla dubitatio est, quin hæc omnia tanquam verè Ecclesiastica Episcopali jurisdictioni, & Parochorum juribus obnoxia sit, cap. 3. & 4. de religio. domib. Hæc ratio est, quare in Concilio Tridentino sess. 22. cap. 8. de Reform. cautum fuit, ut Epis-

copi habeant jus visitandi confraternitates laicorum, etiam quas scholas, sive quocumque alio nomine vocant, iis exceptis, quæ sub immediata Regum protectione sunt; item quare in cap. 9. ejusdem sessionis statutum fuit, Administratores confraternitatum teneri singulis annis reddere Ordinario administrationis suæ rationem; item quare confraternitates nequeunt præter consuetas ducere aliàs processiones, non impetrata ab Episcopo facultate; & quamquam ab Episcopo cogi nequeant, ut ad publicas processiones accedant, sed tantum invitari soleant; ubi tamen receptum est Concilii Tridentini decretum sess. 25. de regular. cap. 13., alicubi idem extensum fuit eò, ut controversiæ de præcedentia inter confratres subortæ ab Episcopo componantur. Hæc adeo vera sunt, ut etiam locum habeant, ubi agitur de confraternitatibus in Ecclesiis Regularium exemptorum erectis; quamquam enim Episcopus abstinere debeat ab iis, in quibus aliàs Monachorum exemptioni fraus fieret, in iis tamen, quæ ad onera confraternitatum pertinent, poterit jurisdictionem suam liberè exercere. Non ideo quoque confraternitas ab Episcopi jurisdictione exempta censebitur, quod exemptæ cuidam archiconfraternitati adgregata fuerit; etenim adgregatio tantum prodest confratribus respectu spiritualium beneficiorum, qualia ex. gr. sunt indulgentiæ adgreganti concessæ; non eò etiam extenditur, ut adgregatum sodalitiū ab Ordinario eximatur. Parochi item jure communi inspecto in confratres, & in Ecclesiis confraternitatum intra Parochiæ limites constitutis jura Parochialia exercent, adeo ut, qui adversus Parochum agit, numquam

viçturus sit, nisi singulare jus quæsitum alleget ac demonstret, quale esset privilegii, foundationis probatæ, legitimæ consuetudinis, vel præscriptionis. Hinc ex. gr. licet confratribus concessum adpareat jus excavandi sepulchri in Ecclesia propria, non ideo tamen ibidem sepelienda erunt defunctorum fratrum cadavera, non electa primùm ibidem sepultura; neque ideo censebitur detractum juribus, quæ occasione sepulturæ Parochis competunt, argumento capituli 19. de privilegiis, & Clement. 2. de sepulturis. In controversiis hujus generis plurimum intererit observare, an confraternitates propriam Ecclesiam habeant à Parochiali distinctam; an in ipsa Parochiali Ecclesia tantum altare exercent, aut ad altare jam erectum ipsæ accesserint causa piarum exercitationum ad illud peragendam. In priorè specie majora quædam jura confratribus conceduntur, quale est in publicis processionibus propriam Crucem erigere, certos sacerdotes designare, per quos minora quædam sacra, non tamen propriè Parochialia, officia gerantur; at ut posteriore specie regulariter sub Parochiali Cruce incedere debent, & ad Parochum privativè, ut ajunt, pertinebit sacris officiis præesse, nisi aliud singulari quodam jure obtinuerit. Quod autem statui-mus gratia Parochorum, ubi agitur de confraternitate in Ecclesia Parochiali erecta, id ipsum unusquisque intelliget observandum gratia Canonicorum, ubi agatur de confraternitate erecta in Ecclesia Collegiata. Quod si eadem Ecclesia & Parochialis sit, & Collegiata, distinctione habita munerum, quæ aut Parochi, aut Canonicorum propria sunt, controversia omnis facilè dirimetur.